

Dünya Astım Günü astım farkındalığını arttırmak için tüm dünya çapında her yıl mayıs ayında düzenlenmektedir. Bu yıl 2 Mayıs 2023’de Dünya Astım Günü teması, kaliteli tıbbi bakımın erişilebilirliğini ve mevcudiyetini artırmayı savunan **“Herkes İçin Astım Bakımı” (Asthma care for All)** sloganıdır. Böylece tüm ülkelerde etkili astım yönetim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması teşvik edilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre tüm dünyada 339 milyondan fazla, ülkemizde ise yaklaşık 4 milyon astımlı hasta olduğu tahmin edilmektedir. Genel ölüm oranları 1980’lerden bu yana düşmüş olsa da, dünya çapında yılda yaklaşık 180.000 ölüm astıma atfedilebilir. Astımda ölümlerin %96’sı ve engelliğe bağlı yaşam yıllarının (DAILY) %84’ünün düşük-orta gelirli ülkelerde olduğu göz önüne alındığında, özellikle bu ülkelerde, astım yönetiminde tanıdan tedaviye kadar tüm basamaklarda iyileştirmeye yönelik işbirliğinin hayati önem taşıdığı anlaşılmıştır.

Astımda Tanı

Astım genetik ve çevresel faktörler sonucu ortaya çıkan, çoğunlukla bronşlarda aşırı duyarlılık ve enfeksiyöz olmayan havayolu inflamasyonu ile ilişkili bir hastalıktır. Zamanla yoğunluğu ve şiddeti değişebilen, gece ya da sabaha doğru ortaya çıkan öksürük, nefes darlığı, hırıltı ve göğüste baskı gibi şikayetlerle kendini gösterir. Egzersiz, soğuk hava, iklim değişikliği, enfeksiyon, alerjenler, kokular, sigara dumanı ve kirli hava gibi birçok etmenle tetiklenebilir. Bu kinik bulgulara sahip bir hastada değişken hava akımı kısıtlanması varsa astım teşhisi doğrulanır. Düşük-orta gelirli ülkelerde tüberküloz, HIV/AIDS, mantar enfeksiyonlarının ayırıcı tanıda mutlaka düşünülmesi gereklidir. Solunum fonksiyon testine ulaşmada sorunlar varsa taşınabilir cihaz ölçümleri (pefmetre) veya 4 hafta inhaler, 1 hafta sistemik kortikosteroid (kortizon) tedavisi sonrası solunum testindeki değişim düzeyi değerlendirilerek teşhis doğrulanmalıdır.

Astımda Değerlendirme

Astımda semptom kontrolü yanında, başta ataklar olmak üzere kalıcı hava akımı kısıtlanması ve ilaç yan etkisi ile ilişkili risk faktörleri ile astım ciddiyeti değerlendirilmelidir. Burdaki en önemli handikap gündüz semptomları haftada beş günden, gece semptomları haftada bir günden daha az olan hafif astımdır. Bu grupta ‘hafif’ tanımından kaçınılması gereklidir, bu grup hastaların da %30 oranında ağır atak geçirebileceği göz ardı edilmemelidir.

Astım Yönetimi

Astım yönetiminin ana hedefleri düşük-orta gelirli ülkelerde de, astım semptomlarının kontrolünü optimize etmek ve ilaç yan etkilerini en aza indirirken astım alevlenme riskini azaltmaktır. Tüm ülkelerde astımda mortaliteyi azaltan ana tedavi, kontrol edici olarak inhaler kortizon içeren ilaçlardır. Gerek tek başına, gerekse uzun süreli bronş açıcılar ile kombine olarak bu ilaçların ulaşılabilirliği ve karşılanılabilirliğinin düşük-orta gelirli ülkelerde sağlanması gerekir. Kurtarıcı ilaç olarak atakları azaltma başarısından dolayı inhaler kortizon içeren kısa etki başlangıçlı uzun süreli bronş açıcı preparatlara ulaşım konusunda bariyerlerin kaldırılması da şart gibi gözükmektedir. Aksi takdirde tek başına kısa süreli bronş açıcı kullanımı atak sayısı-ölüm riskinin artmasına neden olabileceği gibi, sık olarak ağızdan/kas içine/damar yolundan alınan kortizon kullanımı neticesinde akciğer enfeksiyonu gibi kısa süreli yan etkilere; katarakt, diyabet ve osteoporoz gibi uzun süreli yan etkilere sebebiyet verecektir.

Ülkemizde elzem olan tüm bu ilaçlara ulaşabilmekte ve geri ödeme kapsamında karşılanabilmektedir. Ayrıca hastaların ilaç tercihinde memnuniyet ve uyum gibi parametreler de dikkate alınır. Hasta-hekim iş birliği sağlanırsa astım tam kontrolü ile ölüm oranları azalacak, hastalık hali iyileşecektir.